

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU GÖÇ VE UYUM ALT KOMİSYONU TUTANAKLARI

25 Şubat 2020 Salı

KONU

-Ankara Barosu Temsilcilerinin mültecilerin adalete erişimi ile sahada hukuki
anlamda yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri hakkında sunumları

25 Şubat 2020 Salı
BİRİNCİ OTURUM
Açılma Saati: 14.40
BAŞKAN: Atay USLU (Antalya)

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Sayın milletvekillerim, Ankara Barosunun değerli Başkanı ve üyeleri, temsilcileri; İnsan Hakları İnceleme Komisyonu altında görev yapan Göç ve Uyum Komisyonu toplantımıza hoş geldiniz.

Toplantımızı açıyoruz.

Bu komisyon -her seferinde ifade ediyorum ama tekrar ifade etme gereği hissediyorum- Türkiye Büyük Millet Meclisi bünyesinde, bütün siyasal partilerin ortak kararıyla kurulmuş ve bütün siyasal partilerden üyesi olan bir komisyon. Bugüne kadar hem sahada hem de bu noktada farklı çalışmalar yaptık ve yapmaya da devam ediyoruz. Göç konusu, sığınmacı konusu özellikle, artık son yılların en önemli konularından bir tanesi, toplumları ilgilendiriyor, ülkeleri ilgilendiriyor. Sınırlar ötesinde, artık ülkeler arası bir konu olarak tüm dünyayı ilgilendiriyor. Hemen her yerde, neredeyse birinci gündem olmazsa ikinci gündem oluyor. Geçen hafta da Akdeniz Parlamenter Asamblesi’nin Atina’da bir toplantısı vardı. O toplantıda da Akdeniz ülkeleri yine öncelikli olarak göç konusunu konuştu, biz de burada konuştuk. O toplantıda Türkiye’ye “Sığınmacılık ve İnsanilik” adı altında bir ödül tevdi edildi. Bu konuda, özellikle sivil toplum kuruluşlarına ve kamu kuruluşlarına ödül veriliyordu. Akdeniz Parlamenter Asamblesi Türkiye’ye, özelde de Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne göç yönetiminde gösterdiği başarı nedeniyle böyle bir ödül verdi. Ben de bir kez daha Göç İdaresi Genel Müdürlüğünü buradan kutlamak istiyorum.

Tabii bu konuyu biz teferruatıyla konuşuyoruz, tartışıyoruz. Arkadaşlarımız, buradaki arkadaşlarımız hem konunun uzmanı hem de uzun süre içerisinde bu konunun üzerinde durduk. Bir saatlik süre içerisinde, özellikle son yarım saati interaktif yapmak istiyoruz, soru-cevap yapmak istiyoruz, konuyu özetlemenizi istiyoruz.

Sizleri neden davet ettik, onu da söyleyeyim. Birinci sebep: Mahmut Bey, ek olarak söyleyelim. Tabii şaka bir tarafa ama Mahmut Bey dedi ki “Ankara Barosunun bu konuda yoğun çalıştığını, tecrübelerinin olduğunu biliyoruz, kendilerini de davet edelim.” dedi. Biz de “Hayhay.” dedik, komisyon olarak davet ettik çünkü mültecilerin adalete erişimi, hukuka erişimi, onların yaşadıkları süreçleri, hukuki süreçleri en iyi siz biliyorsunuz. Özellikle mülteciler konusunda, sahada hukuki anlamda yaşanan sorunlar nedir? Bu konuda yapılması, atılması gereken adımlar nedir? Devamında da eğer bir mevzuat değişikliği öngörülecekse, nerede bir mevzuat değişikliği öngörülmesi gerekiyor? Sizlerin bu konuda bir teklifiniz varsa, beraberce, biz de burada, bu teklifleri almaya hazırız diyoruz.

Hem sizi tanıyalım hem de buyurun mikrofonu size uzatıyorum.

ANKARA BAROSU BAŞKANI AV. R. ERİNÇ SAĞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; öncelikle, bu kadar önemli bir konuda sahada yaşanan hukuki sorunları aslında, en yetkili merci olan Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında sizlere aktarabilme fırsatı sunduğunuz için ben Barom adına çok teşekkür ederek başlamak istiyorum.

Konunun uzmanlarına hemen sözü bırakacağım. Sadece bizim Mülteci Hakları Merkezimizin kurulma süreci ve yaşananları çok kısa özetlemek istiyorum. 2015 yılında Ankara Barosu Mülteci Hakları Kurulu olarak kurulduk. Çünkü artık ciddi anlamda transit bir göç merkezi olmamız, Suriye’de yaşananlar hâliyle bu alanda uzman hukukçulara ihtiyaç duyulduğunu gösterdi. Aynı zamanda mültecilerin sorunları sadece mülteci hukukundan kaynaklanmıyor, artık aile hukukundan, mülkiyet

hukukundan kaynaklanan, bizlerin yaşadığı hukuki sorunları da yaşamaya başladıkları bir süreci yaşıyoruz. Biz, bu anlamda alanında uzman avukatlar yetiştirerek öncelikle bu konuya başladık ki adli yardım kapsamında görevlendirme yaptığımızda mülteci hukukunu iyi bilen ve bu konuda farkındalığı hisseden avukatların görevlendirilmesini sağlamaktı amacımız ve Adli Yardım Kurulu adı altında bir alt kurul oluşturarak sadece bu alanda verdiğimiz eğitimleri alan avukatların bu kapsamda görevlendirilmelerine başladık. Devamında kurul olarak yetmediğimizi fark edince merkeze dönuştük, 2018 yılından itibaren de Mülteci Hakları Merkezi olarak faaliyet gösteriyoruz. Arkadaşlarım, sahada yaşanan hukuki sorunları bizzat yaşayan meslektaşlarımız olduğu için sözü onlara bırakacağım sadece heyeti bir tanıtmak isterim, uygun görürseniz...

(Heyet tanıtıldı)

ANKARA BAROSU YÖNETİM KURULU ÜYESİ AV. GÜZİN TANYERİ – Merhaba, ben de davetiniz için çok teşekkür ediyorum ve hepinizi Ankara Barosu adına saygıyla selamlıyorum. Sizlere çok kısaca merkezimizin kuruluşu, işleyişi ve işleyişi sırasında yaşadığımız sorunlardan bahsedeceğim. Başkanımızın da belirttiği gibi merkezimiz 2015 yılında kuruldu. Bu merkez yerinden edilmiş, sığınacak ülke arayan kişilerin haklarını korumak ve savunmak üzere sahada gönüllü görev yapan ve adli yardım hizmeti sunan avukatlardan oluşuyor. Bu ekip hem adli yardım hizmeti verebilmek için bir eğitim alıyor hem de göç ve iltica hukuku eğitimini alıyor yani sahada uzman olarak çalışan, avukatlardan oluşan bir ekibimiz var.

Bunun dışında Yürütme Kurulumuz var, zaten divanınin çoğu şu anda burada. Yürütme Kurulu da merkez adına sığınmacılara verilen adli yardım hizmetlerini iyileştirmek ve güçlendirmek, aynı zamanda sığınmacıların adalete erişimde yaşadıkları sorunların giderilmesi için çalışmalar ve projeler yapıyor. Bunlara kısaca örnekler vermek istiyorum: Biz, düzenli olarak teoriye ve uygulamaya yönelik eğitimler veriyoruz. Bunları, şu anda sahada çalışacak olan meslektaşlarımıza veriyoruz ve genellikle yasa değişikliklerinin takibi, güncel olayların takibiyle ilgili meslektaşların bilgilendirilmesini sağlıyoruz. Bunun dışında, davalarımızın takibi var. Hak ihlalleri olduğu zaman, göç ve iltica alanındaki hak ihlallerinde davaların takibini yine merkez üyelerimiz üstleniyorlar ve bu davaların takiplerinde ne yazık ki her ne kadar barolara Avukatlık Kanunu tarafından verilmiş çok açık bir yetki olmasına rağmen davaya müdahale taleplerimiz bugüne kadar özellikle bu alanda, göç ve iltica hukuku alanındaki davalarda hiç kabul olmadı, müdahil olmadık. Bu nedenle hep gözlemci olarak davalara katılıyoruz ve bunların raporlamalarını yapıyoruz. Bunun dışında baromuzun sayfasında yer alan basın açıklamalarımız var.

Şimdi, kısaca avukat atamasından, avukatın atanması usulünden bahsedeceğim. Biz, ilk olarak sığınmacıyla bir mülakat yapıyoruz. Adli yardım merkezi odalarımız var ve buradaki meslektaşlarımız, sığınmacıyla mülakat yapıyor ve sığınmacının adli yardım hizmetine müstahak olup olmadığının tespiti için de ekonomik yarar ve hukuki yarar tespitinin yapılması gerekiyor. Burada, ekonomik yarar normal bir Türk vatandaşıyla yapılan mülakata göre, görece daha zor tespit ediliyor çünkü gelir-gider dengesini gözlemleyebileceğimiz herhangi bir belgeye ulaşamıyoruz. Çoğunlukla sığınmacının yani bizden adli yardım hizmeti talep eden taleptçinin yanında herhangi bir kimlik belgesi bile olmayabiliyor. İşte bu nedenle, normalde işleyen prosedürü sığınmacı için işletemiyoruz ve onun çalışıp çalışmadığı ya da malının, herhangi bir gayrimenkulünün olup olmadığı, kirada mı oturduğu ya da bir kira gelirinin olup olmadığı gibi herhangi bir ekonomik yarar tespitine, işimize yarayacak belgelere çoğunlukla ulaşamıyoruz. Bu nedenle, sığınmacıların dezavantajlı gruplardan olması sebebiyle, başvuruçuların, ilke olarak ekonomik yararının olduğu yönünde bir kanaat hasıl oluyor zor durumda oldukları için ama istisnai hâllerde de elimize geçebilecek herhangi bir belgeyle, her zaman “Ekonomik yarar vardır.” diyemiyoruz. Şimdi, bu ekonomik yarar tespiti konusu zor olduğu için ve çoğunlukla ekonomik yararın varlığı sebebiyle avukat atamaları yapıldığı için...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU - Ne ataması yapıldığı için?

ANKARA BAROSU YÖNETİM KURULU ÜYESİ AV. GÜZİN TANYERİ – Avukat ataması, adli yardım hizmeti başvurusuna ekonomik yararın olduğu kanaatiyle bir atama yapıldığı zaman çoğunlukla bu atama göç ve iltica hukuku listesinden yapılıyor ve çoğunlukla da bu atamalar dışarıda, serbest piyasada çalışan meslektaşların zaman zaman bize tepki göstermesine yol açabiliyor sanki her başvurunun ekonomik yararının varlığına, çok eminmişiz gibi atama yaptığımız için.

Bunun dışında, hukuki yarar tespiti var. Ekonomik yararın ve hukuki yararın birlikte olması, tespiti hâlinde atama yapılıyor. Ekonomik yararın varlığı, yine mülakat sırasında görüşmeyi yapan meslektaşımız tarafından kanaat olarak ortaya konuyor. Hukuki yarar tespiti, bir danışmanlık hizmeti yerine geçmemekle birlikte sığınmacının bize taşımış olduğu sorunun çözümünde yetki, görev, hak düşürücü süre ya da husumet yönünden tespitler yapılarak hukuki yararın varlığı gözetiliyor var mı, yok mu? Varsa ne gibi durumlar öne çıkabilir şeklinde. Dediğim gibi, ekonomik yararın ve hukuki yararın varlığı hâlinde mülakat neticesinde tutulan dosyada sığınmacıya adli yardıma müstahak olduğu yönünde bir kanaat hasıl olduğu zaman biz atamayı yapıyoruz.

Şimdi, bu görüşmelerde yaşadığımız sorunlardan çok kısa bahsetmek istiyorum. Mülakat sırasında, mülakata gelen sığınmacıyla iletişime geçebilmek için bir tercüman sorunu ortaya çıkmış oluyor ve en büyük sorunlarımızdan biri bu aslında. Şanslıysak, sığınmacı, tercümanı ile birlikte geliyor ama tercümanın olmadığı durumlarda Barolar Birliğinin ya da diğer sivil toplum örgütlerinin tercüman hizmetinden yararlanmaya çalışıyoruz. Bunun da çok düzenli işlemediği durumlar olabiliyor. Böylece sığınmacıyla iletişime geçmek için birtakım yaratıcı çözümler bulunmaya çalışılıyor ama şu anda sıklıkla kullanılan çözüm, internet üzerinden Google Translate'e bağlanarak sığınmacıyla iletişime geçmeye çalışmak. Bu sorun yani tercüman sorunu, sadece görüşmede değil avukat atandığında da gündeme geliyor. Aynı zamanda, noterden vekâletname çıkarılması gerektiği zaman da gündeme yeniden geliyor. Tercüman sorunu, hem maliyet hem de tercümana ulaşılabilirlik açısından şu anda gündemimizdeki önemli sorunlardan biri.

Bir diğer sorunuzuz: Ödenek sorunu. Adli yardım hizmetlerine ayrılan ödenek, göç ve iltica hukuku listesi için ayrıca bir ödenek ayrılmadığı için bu ödenekten karşılanıyor şu anda vekâlet ücretleri. Özellikle de artan talepler sebebiyle, son yıllarda ödenek yetersiz kalması ve vekâlet ücretlerinin geç ödenmesi meslektaşlarda da birtakım motivasyon kırıcı etkilere sebep olabiliyor. Aynı zamanda, yapılan görevlendirmelerde, örneğin, Geri Gönderme Merkezinde ya da havaalanında bulunan bir sığınmacıya avukat atanması hâlinde, yol masraflarının da karşılanmaması gibi durumlar olduğunda, meslektaşlar bunu ya cebinden ödemek zorunda kalıyor ya da biz baro araçlarını tahsis ediyoruz meslektaşlara. Fakat baro araçları aslen CMK görevlendirmeleri için tahsis edilmiş araçlar. Örneğin, Akyurt'taki Geri Gönderme Merkezine gitmesi gereken bir meslektaş, bir baro aracı görevlendirildiği zaman CMK görevlendirmelerinde neredeyse tam bir günü bulabilecek bir aksamaya yol açabiliyor.

Bir diğer sorun olarak da vekâletname sorununu anlatacağım. Şimdi, vekâletname sorunu, mahkemelerde görevlendirilen avukatın vekâletnameyle mi davaya devam edebileceği, davaya katılabileceği ya da görevlendirme yazısının yeterli olup olmayacağı noktasında uygulama birliği olmadığı için şu an bizler için sıkıntı yaratıyor. Şimdi vekâletname hem masraflı hem de tercüman isteyen sığınmacıyı, talepçiyi zor durumda bırakan maliyetli ve zor bir süreç. Özellikle de kimlik ibrazının, kimliğin tam olarak tespit edilemediği durumlarda noteri de zor durumda bırakan bir belge. Biz başlarda görev yazısının yani adli yardım merkezi tarafından atanan avukata baronun göndermiş olduğu görev yazısının yeterli olması için bir takım girişimlerde bulunduk. Bunu kabul eden, bu şekilde davaların devamı için "Sadece görev yazısı yeterlidir." diyen hâkimler var ama dediğim gibi uygulamada bir birlik olmadığı için görev yazısını alıp daha sonradan vekâletnamenin tamamlanması şeklinde meslektaşlara süre de verilebiliyor. Bu konuda da bir uygulama birliğini şu anda göremiyoruz.

Son olarak da, birkaç istatistik vereceğim. Biz, dediğim gibi 2015 yılında kurulduk ve 2015 yılında yapmış olduğumuz atama sayısı 61’ken 2016 yılında bu sayı 16, 2017 yılında 80, 2018 yılında 165 kişiye, 2019’da da 137 kişiye Adli Yardım Merkezinin göç ve iltica hukuku alanından atama yapmışız. Çok kısa, bunların vekâlet ücretlerinin maliyetlerini de paylaşmak istiyorum: 2016 yılında 16 kişiye atama yapılmış ve 12.120 liralık bir maliyet getirmiş, 2017 yılında 80 kişiye yapılan atama 55.655 liralık bir maliyete mal olmuş, 2018 yılında 165 kişiye atama yapmışız demiştım, bu da 146.545 liralık bir maliyet hesabına dayanıyor ve son olarak geçtiğimiz 2019 yılında 137 kişiye atama yapmışız ve 231.337 liralık bir maliyeti var bu atamaların.

Paylaşacaklarım bu kadar. Şimdi, sözü Başkanımıza bırakıyorum.

ANKARA BAROSU MÜLTECİ HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI AV. SADIK ONUR GELBAL – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; merhabalar. Ben, Avukat Onur Gelbal, Ankara Barosu Mülteci Hakları Merkezi Başkanım.

Avukatlık Kanunu’nun 76’ncı maddesi gereğince baroların, hukukun üstünlüğünü ve insan haklarını savunmak ve korumak görevi olduğu için, biz de yasalarda sığınmacılara, mültecilere tanınan hakların korunması ve savunulması adına faaliyet gösteriyoruz. Bu kişilere tanınan haklar nedir, uygulamada yaşanan sorunlar nelerdir, tam olarak uygulanabiliyor mu; onları anlatacağız arkadaşımınla beraber.

Şimdi, uluslararası anlamda mültecinin tanımını Cenevre Sözleşmesi yapmış.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Ben bir şey diyeceğim ama, yani, bu tanımları falan çok iyi biliyoruz.

ANKARA BAROSU MÜLTECİ HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI AV. SADIK ONUR GELBAL – Tamam o zaman.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Mülteci, şartlı mülteci, ikincil koruma... Bence buradaki arkadaşların hepsi ezbere biliyorlar, Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nu da biliyorlar. Böyle, hani, daha çok şey yapalım istiyorum.

ANKARA BAROSU MÜLTECİ HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI AV. SADIK ONUR GELBAL – O zaman çok da uzatmadan rakamlara geçelim Başkanım.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Daha iyi olur.

ANKARA BAROSU MÜLTECİ HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI AV. SADIK ONUR GELBAL – 2019 yılı itibarıyla ülkemizde uluslararası koruma başvurusunda bulunan kişilerin sayısı: Afganlar 35.042 kişiyle 1’inci sırada, Iraklılar 15.532 kişiyle 2’nci sırada, İranlılar 3.500 ve diğerleri... Geçici koruma altındaki Suriyeliler, tabii, katbekat daha fazla sığınmacılar arasında. Toplam resmî kayıtlı olarak 3,5 milyon civarında geçici koruma altında Suriyeli var ülkemizde. Ankara’da ise resmî kayıtlı sayı 96 bin. Grafikten de görüleceği üzere yıllara göre artan bir seyir var.

Şimdi, bu kişilere tanınan haklardan, tabii, uyumlu da alakalı olarak bu hakların kullanılması, bu haklara riayet edilmesi kişilerin entegrasyonu açısından da önemli. Kanun, ilk başta eğitim hakkını saymış. Eğitim hakkını, yasal çerçevesini ve yaşanan sorunları Tutku Hanım anlatacak.

ANKARA BAROSU MÜLTECİ HAKLARI MERKEZİ SAYMANI AV. TUTKU KURT BAYYURT – Herkese merhaba, teşekkür ediyoruz bizi davet ettiğiniz için. Ben, Tutku Kurt Bayyurt. 2015 yılından beri ben de bu alanda çalışıyorum.

Eğitim hakkı bildiğiniz üzere, ülkemizde zorunlu; ilk ve ortaöğretim. Bunun dışında Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi’ne de imzacı bir ülke olduğumuz için çocuğun üstün yararını gözeterek çocuğa bir eğitim hakkı vermek durumundayız. Ancak, günümüzde yaşanan sıkıntılarda çocukların okula kayıt başvuruları esnasında geçerli bir yabancı kimlik numarası bulunmadığından

okullara kaydının yapılmadığını tespit edebiliyoruz çünkü eğitim tedbiri almak için baromuzla başvuran çok fazla yabancı mevcut. Bunun dışında, okullara kaydı yapılırken çocukların uzaktaki okullara kaydının yapılmaya çalışıldığını tespit edebiliyoruz.

Çocukların eğitim hakkından faydalanabilmesi için eğitim tedbir talebini 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu’muza göre talep ediyoruz. Çoğunlukla, özellikle, eğer geçici bir kimlik belgesi yoksa, kimlik numarası verilmemişse mahkemelerin, mahkeme kalemlerinin de tedbir talebi başvuru dilekçelerimizi dahi almadığını tespit edebiliyoruz. Bu nedenle, hani, bürokratik birtakım sıkıntılar yaşıyoruz ve hakimlerin, özellikle adliye personelinin bu konudaki bilgisizliği, eğitim almamış olması da bizim tedbir talebi dahi alamadığımız bir konu.

Bunun dışında, şunu tespit edebiliyoruz: Yabancı, özellikle de Suriyeli kızların ve erkek çocuklarının okula devamının sağlanamadığını görebiliyoruz. Kızlar erken evlilik sebebiyle okula devam edemiyorlar ve bizim eğiticilerimiz, öğretmenlerimiz de bunun arkasını takip etmiyor; neden okula gelmediklerini araştırma zorunluluğu olduğunu bilmediği için çocukların neden okula, eğitime gelmediklerini tespit edemiyorlar. Erkek çocuklar da çalışmaya gönderiliyor, bu nedenle okula devam hususunda onlarda da büyük bir sıkıntı yaşıyoruz.

Eğitim hakkı, dediğimiz gibi sizin de bilginizde olduğu üzere kanunla getirilmiş bir şey ama uyum süreci içerisinde, eğiticilerimiz ve ailelerin “veli zorbalığı” da diyebileceğimiz nedenlerle çocuklar da okula başladıklarında, okula devam etmemeyi tercih edebiliyorlar çünkü veliler, Türk vatandaşları, özellikle, çocuklarının yabacılarla birlikte okumasını istemediklerinden çocuklarının kaydını Suriyeli çocukların kayıt olduğu okullarda devam ettirmek istemediklerini tespiti edebiliyoruz.

Benim eğitimle ilgili yaşanan problemlerde anlatacağım bu kadar.

ANKARA BAROSU MÜLTECİ HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI AV. SADIK ONUR GELBAL – Ben araya girip bir cümle, kendi gözlemlerimden... Sadece bizden kaynaklı ya da idarecilerden kaynaklı değil, sığınmacılardan kaynaklı da çocukların eğitilmeme durumları söz konusu olabiliyor. Sığınmacı aileler Türk eğitim sisteminin laik sisteminden rahatsız olabiliyorlar veya çocuklarının Türk kültürüne göre eğitim görmesini istemediği olabiliyor. Tabii geneli böyle demiyor ama böyle bir kesim de var; dolayısıyla, olan çocuklara oluyor, yani idareci takip etmiyor, aile okula göndermek istemiyor derken çocuk en temel hakkı olan eğitimi alamayabiliyor.

ANKARA BAROSU MÜLTECİ HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AV. KUMSAL ÇİFTÇİ – Teşekkür ederiz davetiniz için öncelikle.

Ben biraz sağlık alanında yaşanan sıkıntılardan bahsedeceğim mültecilerle ilgili.

Hepinizin bildiği gibi “UK” ve “GK” olmak üzere iki farklı kimlik türüne sahip Suriyelilere geçici koruma sağlanıyor, bu konuda bir sıkıntı yok. Onlar hastane hizmetlerinden faydalanmaya devam ediyor.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Özür dilerim, bu kimliklerin açılımını söyler misiniz?

ANKARA BAROSU MÜLTECİ HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AV. KUMSAL ÇİFTÇİ – Çok özür dilerim. Geçici koruma için “GK” kullandım; uluslararası koruma, başvuru sahibi kimlikleri için de “UK” kullandım. Eğer bir sakıncası yoksa bu şekilde kullanmaya devam edebilirim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Yok yok, devam edebilirsiniz.

ANKARA BAROSU MÜLTECİ HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AV. KUMSAL ÇİFTÇİ – “UK” sahiplerinin... Sizin de bildiğiniz gibi, “UK”de yakın zamanda bir yasa değişikliği oldu. Bu yasa değişikliğinden itibaren, başvuru tarihinden itibaren bir sene geçerli oluyor sigortaları; bir senenin sonunda sigortalarının kapatılması şeklinde bir değişiklik yapıldı.

RADIYE SEZER KATIRCIOĞLU (Kocaeli) - UKD’de değişiklik mi oldu?

ANKARA BAROSU MÜLTECİ HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AV. KUMSAL ÇİFTÇİ – “UK”de.

Böyle de olunca, pek çok sığınmacı yıllar öncesinde ülkeye geldiği için pek çoğunun, sağlık sigortalarından yararlanmasının önüne geçilmiş oldu; artık pek çoğu hastaneye gittiği zaman tedavi olamıyor çünkü sigortaları kapalı. Göç uzmanlarıyla görüştüğümüz zaman buna gerekçe olarak bilhassa Irak’tan gelen sığınmacıların aslında sığınmacı değerlendirme kriterlerini taşımadığı ancak tedavi olmak amacıyla Türkiye’ye geldikleri, bu nedenle bu insanların “UK”ye değil ikamet iznine başvurmaları gerektiği, bu nedenle de artık sigortadan faydalanamayacakları söyleniyor. Ancak durum böyle değil; yani aslında savaştan kaçtığı için Türkiye’ye sığınan çok fazla insan var ve bu bir yıl kotası yüzünden özellikle Iraklılar, Afganlar, Afganistan’dan gelenler, Pakistan’dan gelenler sağlık sigortasından faydalanamıyor.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Bir yanlış düzeltiyim ama bakın: Tabii, kanunu biz çıkardık...

ANKARA BAROSU MÜLTECİ HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AV. KUMSAL ÇİFTÇİ – Evet, tabii.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Uluslararası koruma sahipleri bir yıl geçtikten sonra gelir testine tabi tutulacak; yani sosyal güvenlikle faydalanamayacaklar değil, gelir testine tabi tutulacaklar. Gelir tespiti sonunda gelirleri yetersizse mutlaka yine o sistemle haklardan bir şekilde faydalanacaklar ama yeterli gelirleri varsa da sosyal güvenlik sistemi dışında kendilerinin artık prim yatırmaları veya özel sigorta koşullarından faydalanmaları istenecek. Yani yararlanmama söz konusu değil, gelir tespiti söz konusu.

ANKARA BAROSU MÜLTECİ HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AV. KUMSAL ÇİFTÇİ – Ben aynı zamanda sahada da çalışıyorum, bir projede hukuk danışmanlığı görevini yürütüyorum. Karşılaştığımız sıkıntı şu oluyor genelde: Kişilerin pasaportu yok, ikamet iznine başvuramıyorlar ama UK’leri de devam etmiyor. Hastalıkları var, hastaneye gittikleri zaman tedavi olmak için...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – UK buna izin vermiyor mu?

ANKARA BAROSU MÜLTECİ HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AV. KUMSAL ÇİFTÇİ – Vermiyor, dolayısıyla, tedavi olmadan mağdur oluyorlar yani bu çok büyük bir sıkıntı. Ancak ağır...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Anladığım kadarıyla baro olarak bunun bir şey olduğunu düşünüyorsunuz: Aslında Uluslararası Koruma sahiplerinin sürekli sosyal güvenlikle faydalanmaları gerektiğini düşünüyorsunuz. Öyle hissettim. Yasa böyle bir handicap ortaya çıkaracak diye söylüyorsunuz.

ANKARA BAROSU MÜLTECİ HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AV. KUMSAL ÇİFTÇİ – Evet, yani şöyle de bir sıkıntı...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Geçici Koruma için böyle bir sıkıntı var mı?

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Yok.

ANKARA BAROSU MÜLTECİ HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AV. KUMSAL ÇİFTÇİ – İşte, bu, mesela Suriyelilerle Iraklılar arasında da ikilik yaratıyor. “Neden onlar faydalanıyor, biz faydalanamıyoruz?” gibi. Yani gerçekten kin ve düşmanlık içeren söylemlere çok şahit oluyorum. Düşündüğünüz zaman gerçekten de bir Suriyeli hastaneye gittiği zaman...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Yani siz baro olarak şunu diyorsunuz anladım ben: Herkese bu hak verilsin.

ANKARA BAROSU MÜLTECİ HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AV. KUMSAL ÇİFTÇİ – Devam ettirilmeli en azından.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Bedava sağlık hizmetlerinden faydalansınlar diyorsunuz.

ANKARA BAROSU MÜLTECİ HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AV. KUMSAL ÇİFTÇİ – Ya, öyle değil ama en azından müşkül durumda olan insanlar bunu kullanmaya devam edebilsin.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Zaten müşkül durumda var. Gelir tespiti var ama gelir tespiti yapmak zor olduğu için sıkıntı yaşanacağını söylediniz ama genel olarak şey o, sahada da bu talep var. Bu özellikle kayıtlara geçsin: Sahada da bu talep var, bu yasayı çıkardık biz ama sahada da yoğun bir şekilde insanlar tabii ki diyor ki: “Bir yıl sonra ne olacağız, anneler bebek doğururken ne olacak?” Yani bu sorularla bizler de muhatap oluyoruz netice itibarıyla.

ANKARA BAROSU MÜLTECİ HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AV. KUMSAL ÇİFTÇİ – Evde doğum yapıyorlar, hastaneye gitmiyorlar.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Zaten gelir testiyle ilgili adli kontrolü avukat arkadaşımız anlatırken bunu tespit etmenin de zor olduğunu söyledi.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Şimdi zorken nasıl gelir tespiti yapacağız, nasıl olacak diyorsunuz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani o zaman gelir tespiti böyle zor oluyorsa bunu aramanın kriteri de çok fazla şey olmuyor.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Ben, baronun da görüşünü öğrenmek için bunları sordum.

ANKARA BAROSU MÜLTECİ HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AV. KUMSAL ÇİFTÇİ – Bunun dışında, ikamet izni çıkarıldığı takdirde ve bu ikamet iznindeki özel sigortanın, yaptırılan özel sigortanın kapsamı çok kısıtlı olduğu için, pek çoğunun daha kapsamlı bir sigorta yaptırmaya maddi durumları elverişsiz olduğu için yine ikamet izniyle de hastanelerde tedavi olamıyorlar.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Zaten ikamet izni alanlara asla tedavi hizmeti vermiyoruz, parası olana ikamet izni veriyoruz.

ANKARA BAROSU MÜLTECİ HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AV. KUMSAL ÇİFTÇİ – Benim söyleyeceğim, aklıma gelen sıkıntılar bunlar.

Teşekkür ederim dinlediğiniz için.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Biz teşekkür ederiz.

ANKARA BAROSU MÜLTECİ HAKLARI MERKEZİ YAZMANI AV. EKİN DİLARA COŞKUN – Merhabalar, davetiniz için teşekkür ederiz. Avukat Ekin Dilara Coşkun ben.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Başka kaç tane daha sunumunuz var?

ANKARA BAROSU MÜLTECİ HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AV. EBRU BEŞE – Bir tane daha kaldı.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Bir tane daha. Bir soru sormak istiyoruz öğrenip de onun için yani.

ANKARA BAROSU MÜLTECİ HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AV. EBRU BEŞE – Çok az kaldı, az kaldı.

ANKARA BAROSU MÜLTECİ HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI AV. SADIK ONUR GELBAL – Zaten kısıtlı bir süre için izin aldık, sorulara cevap verelim diye.

ANKARA BAROSU MÜLTECİ HAKLARI MERKEZİ YAZMANI AV. EKİN DİLARA COŞKUN – Bugün sizlere Suriyeli sığınmacıların çalışma hakkından bahsedeceğim. Öncelikle, Suriyeli sığınmacılar açısından üç önemli gelişmeden bahsetmek istiyorum.

Bunlardan ilki: 2014 yılında yürürlüğe giren Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun 91’inci maddesi uyarınca geçici koruma altına alınmaları. İkincisi: Bu Geçici Koruma Kanunu’na alınmalarından sonra Geçici Koruma Yönetmeliği’yle sağlıklı eğitim haklarına ve -benim anlatacağım- çalışma haklarına sahip olmaları. Geçici Koruma Yönetmeliği’yle bence inanılmaz pozitif bir gelişme olan ikamet izni olmasa dahi çalışma hakkı verilmiş olması aslında Suriyeliler için çok önemli bir gelişmeydi. Burada çalışma hakkı düzenlemesi yapıldı ancak bunun usul ve esaslarının düzenlenmesi bakımından 2016 yılında Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik çıkarıldı. Yönetmeliğin 4’üncü maddesiyle hepinizin malumu olduğu üzere çalışma izni olmayan Suriyelilerin çalışamayacağını ve çalıştırılmayacağına ilişkin bir düzenleme getirildi. Onun akabinde 5’inci maddesinde çalışma izninin nasıl alınacağına, çalışma izninin muafiyetinin nasıl yapılacağına ilişkin düzenlemeler yapıldı. Kanun maddeleri üzerinde çok fazla durmak istemiyorum, bence önemli gelişmelerden bir tanesi istihdam kotası. Yönetmelik’te çalışma iznine başvuru alan iş yerinde çalışan, geçici koruma sağlanan yabancı sayısı, o iş yerinde çalışan Türk personel sayısının yüzde 10’unu geçemeyeceğini ilişkin bir düzenleme getirildi. Eğer 10 kişinin altında personel çalıştırılıyorsa da ancak 1 tane Geçici Koruma sağlanan yabancı çalıştırılabileceğine ilişkin düzenleme bulunmaktadır.

Yine, 10’uncu maddesinde yabancılara asgari ücretin altında ücret ödenmemesine ilişkin bir düzenlememiz var. Düzenlemeler çok güzel ancak sahada bu düzenlemelerden farklı gelişmeler görüyoruz. Öncelikle kayıt dışı çalışma Suriyelilerin en çok muzdarip olduğu alanlardan bir tanesi; özellikle düşük vasıflı, zor işlerde istihdam edilmeleri, inşaat, ağır sanayi, tekstil gibi alanlarda; ücretlerinin asgari ücretin 1/3 oranında olması; normal Türk vatandaşlarına sağlanan asgari ücretten çok daha az ücret alıyor olmaları, bundan dolayı da bir ailede sadece babanın çalışıyor olmasının yetmemesi ve bu yüzden de çocukların çalışmaya mecbur bırakılıyor olması ve çocuk işçiliğinin çok fazla yaygınlaşması. Aslında, ben bu sıkıntılardan bahsederken öncelikle ikiye ayırmak istiyorum. Birincisi, Suriyeli yatırımcıların ve işverenlerin yaşadığı sorunlar, ikincisi de Suriyeli çalışanların yaşadığı sorunlar olarak.

Suriyeli işverenlerin yaşadığı sorunlardan ilki, seyahatle ilgili mevzuattan kaynaklı sıkıntılar. Biliyorsunuz yurt dışına çıkamamaları, yurt içinde bir Türk vatandaşı gibi seyahat edemiyor olmaları, vize alamamaları, işverenlerin müşterileriyle görüşmemesi, girişimlerini yapamamaları alanında sıkıntılar yaşanmakta. Bu sebeple şahsi fikrim olarak Suriyeli iş adamları ve girişimcilerine, her sene vize almak yerine vize sürelerinin, Türkiye’de kaldıkları süre boyunca uzatılması konusunda düzenlemeler yapılabileceğini düşünüyorum. Aynı şekilde, mevzuatta, uygulama kaynaklı sıkıntılar... Birçok işveren, girişimci Suriyeli Türkiye’deki yasaları bilmiyor. Bir iş yeri açtığında nelerle karşılaşacağı konusunda bir fikri olmuyor. Aslında bunlar daha ziyade onlara rehberlik eden kamu kurumlarının hizmetinde olmasına rağmen bu konuda çalışmalar yapılabileceğini düşünüyorum.

Mülkiyet hakkı: Suriyelilerin mülkiyet hakkının olmaması da yeni yapılacak yatırımları engellemekte.

Yine, bankalarda hesap açma sorunu: Bunların aslında kanunda bir engeli yok ancak uygulamada çok fazla bu tarz -işte bir bankaya gidip hesap açmak istediklerinde engelle karşılaşıyorlar- sıkıntılar yaşıyorlar, bu konuda da bankaların bilgilendirilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Diploma denklik sorunu: Diploma denkliği, Suriyelilerin Suriye’de okumuş oldukları üniversitelerle irtibata geçilmemesinden dolayı denklikleri sağlanamıyor. Belki mühendis bir yatırımcı burada mühendislik diplomasını kullanamadığı için mühendislik alanında çalışma yapamıyor.

Yine, eğitim sorunu...

Kamu hizmetlerinde yaşanan dil sorunu: Birçok kamu kurumunda Arapça bilinmiyor olması ya da işte Suriyeli yatırımcının Türkçe bilmiyor olması, dil problemi yine sıkıntılardan bir tanesi.

Suriyeli çalışanların yaşadıkları sıkıntılardan bahsetmek gerekirse; yine, birçok Suriyeli dil bilmediği için birçok iş alanından mahrum kalıyor aslında o yüzden de daha düşük vasıflı, genelde çok konuşmaya dayanmayan beden gücüne dayanan işleri yapmaya zorlanıyorlar. Yine, diploma denkliklerinin sağlanamamasından dolayı kendi mesleklerini yapmıyorlar.

Mesleki haritalandırma ihtiyacı: Gelen Suriyelilerin hangi alanda daha tecrübeli oldukları ve mesleki yeterliliklerinin nasıl olduğu konusunda bir haritalandırma yapılması gerektiği kanaatindeyim.

Yine, eşit ücret ödenmemesi ve eşit ücretin garanti altına alınmamış olması da Suriyeliler için bir sıkıntı.

Suriyelilere yönelik mesleki eğitim faaliyetlerinin yaygınlaştırılması gerektiğini düşünmekteyim.

Yine, çocuk işçiliğinin önüne geçilmesi alanında desteklerinizi bekliyoruz parlamento olarak.

Teşekkür ederim, çok sağ olun.

ANKARA BAROSU MÜLTECİ HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AVEBRU BEŞE – Merhaba, Avukat Ebru Beşe. Mülteci Hakları Merkezi Başkan Yardımcısıyım ben de. Öncelikle, davetiniz için ben de teşekkür ediyorum.

Benim son olarak toparlamak istediğim husus, sığınmacıların adalete erişimi konusunda yaşadığımız -özellikle sahada yaşadığımız- sıkıntılar. Öncelikle, ilk etapta bizim en çok tespit ettiğimiz şey bu husustaki bilgisizlikleri. Herhangi bir şekilde hakları konusunda hiçbir bilgiye sahip değiller, pratikte de bu şöyle oluyor çoğu zaman: Göç idaresinde yapılan işlemler esnasında imzaladıkları belgelerde bu haklardan bahsedilse de aslında içeriğini anlamadıkları için bu hakları yine de biliyor sayılmıyorlar. Diğer taraftan, bu haklarını kullanabilmek için, doğal olarak o esnada herhangi bir avukata ulaşmaları imkânı bulunmadığı için, baroların Adli Yardım Merkezlerine de ulaşamamaları aynı şekilde sorun oluyor. Biz, yakın zamanda, Göç İdaresiyle birlikte bir görüşme yapmıştık, en azından geri gönderme merkezlerinde baroların adli yardım haklarına dair afişlerin asılması, bu konuda haberdar olabilmelerine yönelik bir talebimiz olmuştu.

Diğer taraftan, aynı şekilde Güzin Hanım da değinmişti: “Vekâletname çıkaramamaları veya çıkarabilecek durumda olsalar dahi vekâletname giderlerinin onlar için çok büyük bir maddi yük göstermesi.” Neden, nasıl vekâletname çıkaramıyorlar? Çoğunun çok zaman aslında Göç İdaresinde herhangi bir kaydı olmadığı için, notere gittiğinde geçerli bir kimlik ibraz edemediği veya uluslararası koruma başvuru belgesi sahibi olmaları ya da geçici koruma belgesi sahibi olmalarına rağmen bu kimliklerin belirli tarihler arasına verilmesi, tarihli olması -bir nevi son kullanma tarihi gibi- tarihi geçen kimlik belgelerinin de vekâletname çıkarmakta noter tarafından kabul edilmemesi hâlinde bu kişiler vekâletname çıkaramadan kalabiliyorlar. Baroya yapılan başvurularda -Güzin Hanım’a, evet, ona yine atf yapacağım- göç ve iltica listemizden biz görevlendirme yazılarıyla avukat arkadaşlarımızı görevlendiriyoruz. Yine, evet, Türkiye çapında her mahkemede, özellikle idare mahkemeleri nezdinde -sulh ceza mahkemeleri nezdinde değil- bu konuda bir yeknesaklık yok. Ankara 1. İdare Mahkemesi bizim görev belgelerimizi kabul ediyor, özellikle bu davalara yönelik, ancak mesela örnek kabilinden, Kastamonu İdare Mahkemesi görev yazımızı kabul etmiyor. O nedenle vekâletname ibraz etmek

zorunda kalıyoruz ki çok zaman bize, Adli Yardım Merkezine ihbar üzerine geliyor bu insanlar. Bu ihbarlar üzerine biz, onların da bazen nerede olduklarını, hangi geri gönderme merkezinde olduklarını bile bilemiyoruz ve vekâletname ibrazımız gerçekten imkânsız bir hâle geliyor.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Öbür dilerim. “Göç İdaresinde kaydı olmazsa olmuyor.” dediniz. E, doğru. Hadi diyelim bir terörist geldi vesaire. Devlet, en azından izleme açısından yani gerçekten bu adam, kişi ya da aile sığınmacı mı, değil mi, tespit açısından bu kaydı tutması gerekir. Önüne gelen kayıtsız vesaire her kişiyi de olmaz ki.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – En son soruları soralım.

ANKARA BAROSU MÜLTECİ HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AV. EBRU BEŞE – Diğer taraftan, tercüman vekâletname giderleri de gerçekten -özellikle geri gönderme merkezinde ulaşım vesaire- çok ciddi rakamlara mal oluyor, onlar açısından. Bu nedenle tercüman ve vekâletname en büyük problemlerimizden biri. “Adalete erişim açısından bu kadar basit şeyler problem olabilir mi” diyeceksiniz; Sahada öyle. Bizler için ilk çözülmesi gereken problemlerden biri bunlar.

Diğer taraftan, geri gönderme merkezlerinde çok ciddi sıkıntılar yaşıyoruz bizler avukatlar olarak. Hem özel vekiller olarak hem adli yardım merkezinden görevlendirilen avukat arkadaşlarımız olarak. Neden? Çünkü bizler orada kalan herhangi birine ulaşamayabiliyoruz, görüşme yapamayabiliyoruz. Nedeni vekâletname istenmesi. Görüşme yapabilmek için vekâletname isteniyor, vekâletname çıkaramadığımız zaman bizim yine avukatlık faaliyetimiz o anlamda sekteye uğruyor. İlgili kişi açısından da hak ihlaline neden oluyor.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Vekâletname çıkarmadan görüşemiyor musunuz?

ANKARA BAROSU MÜLTECİ HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AV. EBRU BEŞE – Görüşemiyoruz.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Vekâletname çıkarmak zor mu?

ANKARA BAROSU MÜLTECİ HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AV. EBRU BEŞE – Biraz önce bir üst başlıkta anlattım. Vekâletname çıkarmak çok zaman çok zor oluyor.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Dil sorunu var.

ANKARA BAROSU MÜLTECİ HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AV. EBRU BEŞE – Yani şöyle: Eğer kimliğinin süresi dolmuşsa asla ve kata o vekâletnameyi çıkartamıyorsunuz. Hatta, diyelim ilgili kişinin özel vekiliyseniz size biz muvafakatname alıyoruz böyle durumlarda, en azından bunu çözebilmek için. Ama ne mahkemeler nezdinde ne de Göç İdaresi ve geri gönderme merkezleri nezdinde kabul görmüyoruz bu anlamda.

Diğer taraftan ilgilinin, başvurucunun -yani sığınmacının- Göç İdaresindeki ya da geri...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Öbür dilerim, karşılaştırma açısından tam yerinde olduğunuz için.

Geri gönderme merkezlerinde vekâletnamesiz görüşülemiyor. Peki, cezaevlerinde mesela kişi vekâletnamesiz görüşülebiliyor. Yani aslında Sayın Başkan, burada bir çifte standart uygulaması açısından; yani orada eğer vekâletnamesiz görüşülebiliyorsa burada da vekâletnamesiz görüşülebilme imkânı sağlanmalı.

ANKARA BAROSU MÜLTECİ HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AV. EBRU BEŞE – Öyle olması lazım. Şimdi, diğer taraftan biz dosyalarına da ulaşamıyoruz zaten ilgili kişinin. Dosyasına ulaşamadığımız bir insanla ilgili ne işlem yapabileceğimize dair bir avukat olarak hiçbir fikrimiz olmuyor. Ne yapabiliriz? Dosyamızı inceleyelim önce bir ilgiliyle ilgili. Bazı geri gönderme merkezlerinde ya da göç idarelerinde bu konuda bizlere kolaylık sağlanırken burada da bir yeknesaklık yok, bazılarında da inceleyemeyebiliyoruz. Ne isteniyor dosyayı inceleyebilmemiz için? Yine vekâletname isteniyor bizden. Böylece biz çok ciddi bir soruna doğru gidiyoruz, çözülemeyen

bir yumak halini alıyor bu sorun. Yabancınn hukuki statüsüne dair hiçbir bilgimiz yok. Onunla ilgili hiçbir belgeye, bilgiye ulaşamıyoruz bu kişiyle ilgili. İdari gözetim kararı mı alınmış, sınır dışı kararı mı alınmış? Ki bunlar diğer adli yardım kapsamında yaptığımız görevlendirmelere göre çok acil ve ivedi olarak görevlendirme yaptığımız konular zaten. Biz bu konuda mesela sulh ceza mahkemesine kişiyle ilgili, sadece adını bilerek yaptığımız başvurularla, sulh ceza mahkemesi vasıtasıyla dosyasını getirtip o kişiyle ilgili ne olmuş, ne karar verilmiş en azından ona ulaşmaya çalışıyoruz. Bir nevi aslında normalde mesleki faaliyetimizi ifa ederken diğer taraftan onun çevresini dolanmak zorunda kalıyoruz.

Aynı zamanda bir problemimiz daha var. Kayıt işlemlerinin süreleri çok uzun, çok zaman alıyor. Bazı yerlerde, bazı iller açısından özellikle göç idareleri hiç kayıt almıyor. Ankara mesela bunlardan bir tanesi, hiç kayıt almıyor. Bu kişi mesela Göç İdaresine gidip kaydolmak istediğinde “Hayır, biz kayıt almıyoruz.” diyor. “Peki nereye gitmeliyim?” cevabı yok. Kayıt alan başka bir ili işaret ediyorlar, atıyorum, “Kırşehir’e gidip kaydolabilirsin.” Bu kişi Ankara’dan Kırşehir’e giderken yolda kimliksiz ve kayıtsız bir şekilde yakalandığında idari gözetim ve sınır dışıyla karşı karşıya kalıyor ve bu sorunu aşabilmemiz aslında çok basit. Ankara’ya yerleştirme yapılmadan iller arasında, göç idareleri arasında bizler açısından da -belgeleri ulaştırabilmek için- onların başvuruları açısından da bir “online” sistem kurulması ve başvurunun ilgili ile oradan gönderilmesi mümkünken maalesef bu da tercih edilmiyor.

Son olarak bir şeye dikkatinizi çekmek istiyorum. Biraz önce bahsi geçti. “YUKK’ta değişiklik yaptık.” dediniz. Bizleri çok zor duruma düşürdünüz çünkü sınır dışı işlemlerine karşı daha önceden idare mahkemelerinde dava açma süremiz bizim on beş gündü, son değişiklikle yedi güne düşürdünüz bu süreyi. Biz bu konuda gerçekten çok muzdaribiz. Neden? Çünkü yedi gün içinde ilgili kişiye ulaşabilmemizin zaten aslında pratik olarak mümkünü olmuyor. Adli yardım vasıtasıyla da olsa, özel vekil olarak da olsa bizi gerçekten çok zorlayan bir değişiklik oldu. Buradan bu maddeyle ilgili de şikâyetçiyiz efendim.

Teşekkür ederim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Evet, ben teşekkür ederim.

Şimdi, sorularımız varsa soruları alalım.

Mahmut Bey, bütün sorular sorulduktan sonra arkadaşlar cevaplasınlar, öyle yapalım.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Tabii, teşekkür ediyorum Değerli Başkan.

Değerli Baro Başkanımız, baro üyesi meslektaşlarım; açıklamalarınız için çok teşekkür ederim fakat burada yani kanunun dışında bizim aslında Anayasa’mızda gerek “mülkiyet hakkı” dediniz -44’üncü madde- yine “herkes” demiş, “eğitim”, “herkes” ibaresi var, orada yabancı-Türk ayrımı yapmıyor. Yani Anayasa burada yabancılara da bu hakkı tanımış durumda. Vatandaşlık esasına bağlanmamış durumda. Evet, dosya inceleme... Yani zaten bir avukatın -Sayın Başkanım, vekâlet- o işi üstlenecek mi üstlenmeyecek mi, başında, dosyasını incelemesi lazım. Dosyayı incelemeden ona hukuksal bir yardımın yapılıp yapılmayacağı hususunda bir bilgiye sahip olması imkânsız. Cezaevlerine -çünkü meslekten geldiğimiz için- bu anlamda yasa bu hakkı vermiş ama bu hakkı Türk vatandaşına verirken yabancınn bu haktan mahrum bırakılması eşitlik ilkesine de bir aykırılık teşkil eder. Aynı zamanda bir insan hakları ihlali olur. Bence, yani bu anlamda bu ne olabilir? İçişleri Bakanlığıyla görüşülüp Adalet Bakanlığı ile İçişleri Bakanlığı arasındaki protokollerle düzenlenebilecek olan bir husus bu. Evet, o tespit önemli yani bir yandan biz işte kişiyi Göç İdaresine kayıtlı değilse sağlık yardımından istifade ettiremiyoruz, yararlandıramıyoruz. Ancak bir yandan da biz burada bunu kaydetmiyoruz. Online sistem, evet; bunlar da olması gereken hususlar.

Benim için çok faydalı oldu; teşekkür ederim, saygılarımı sunarım.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Mahmut Bey’in ve sizin söyledikleriniz doğrultusunda tabii, biz geri gönderme merkezini geçen dönem ziyaret etmiştik ama bir il ziyaretimizde bir geri gönderme merkezine de uğrayalım.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Uğrayalım.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Özellikle göçmenlerle de mülteci sığınma başvurusunda bulunan ya da -onlar idari gözetim altındalar- idari gözetim altında bulunanlarla bir görüşme yapalım. Özellikle bu vekâlete ulaşma konusunda yaşadıkları bir sorun varsa da bununla ilgili hukuki bir değişiklik yapmak gerekiyorsa...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Dosya inceleme, aslında burada yetki var Sayın Başkanım, yani kanunda yetki var. Tamamen idarecilerden kaynaklanan bir husus. Türk vatandaşı için siz nereye giderseniz gidin inceleyebiliyorsunuz.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Biz, şimdi, Harmandalı Geri Gönderme Merkezini, Aydın Geri Gönderme Merkezini geçen dönem ziyaret ettik. Geçen dönem ziyaret ettiğimizde -hani şey yapmak için değil- sığınmacılarla konuştuğumuzda hiçbirisinin vekâlet yani bir avukata ulaşma sorunlarının olmadığını ifade ettiler ama dediler ki: “Avukata ulaşma sorunumuz yok, şöyle bir sorunumuz var, paramız olmadığı için avukat tutamıyoruz, baro da bize destek veriyor.” gibi bir şey söylediler, bizim raporlarda görürsünüz. Ama başka bir şey var burada tabii. En başta vekâlet almadan görüşme sağlanıp daha sonra sürecin yönetilmesinden bahsediyoruz. Bu konudaki şeyi de görüşürüz. Önce bir konuşalım, yerinde tespit edelim, bir ele alalım sorunu.

Ben, madem çok şey yapmayayım. Birkaç şey söylemek istiyorum tabii. Şimdi, beraber eğitim konusunda hani Suriyeli veya uluslararası koruma başvurusu sahibi kişilerle kendi vatandaşlarımızın çocuklarının aynı okullarda okumasıyla ilgili bir tepki oluştuğunu söylediniz. Elinizde bu konuda yaptırdığınız bir anket veya kamuoyu çalışması var mıdır? Onu öğrenmek isterim.

Bir de eğitim sisteminden rahatsızlıktan bahsettiniz. Tabii, hani bu hakikaten Suriyeliler bizim Türk eğitim sistemine çocuklarını vermek istemiyorlar mı? Böyle bir sorun var mı? Hani, bireysel görüşmelerden mi bu sonuca ulaştınız, yoksa hakikaten bir tespit var mı; bilimsel bir tespit, akademik bir tespit var mı, onu merak ediyorum.

MELİHA AKYOL (Yalova) – Laik sistem olduğu için galiba.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU - Evet, yani.

ANKARA BAROSU MÜLTECİ HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI AV. SADIK ONUR GELBAL - Bir de tabii başka bir ülkenin kültürüyle eğitilmek istemiyorlar. Yani, şöyle, bilimsel bir araştırma sonucu değil, irtibatlı olduğumuz STK’ler var.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Bire bir tespit... Tamam.

ANKARA BAROSU MÜLTECİ HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI AV. SADIK ONUR GELBAL - Türk Kızılay Derneği mesela onlardan biri, onlarla yaptığımız görüşmelerde bize aktarılan bilgi bu.

Bir de biz, tam bir saha araştırması yapmak adına, Suriyelilerin çocuklarının yoğun olarak gittiği okullara Valilik ve İl Millî Eğitim Müdürlüğü nezdinde ziyaret talebinde bulunduk, cevap bekliyoruz. Olumlu cevap geldiğinde okulları tespit edip Baro olarak okullara bir ziyarette bulunacağız.

Ziyaret demişken GGM ziyaretinizde biz de eşlik etmek isteriz sizlere. Baromuza bilgi vererseniz biz de bir heyet oluşturup size eşlik etmek isteriz.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Nasıl, anlayamadım?

ANKARA BAROSU MÜLTECİ HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AV. EBRU BEŞE - Geri Gönderme Merkezi..

ANKARA BAROSU MÜLTECİ HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI AV. SADIK ONUR GELBAL
- Aklınızdaki GGM ziyareti dediniz ya.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU - Anladım. Evet, yaparız biz.

Tabii, bu konuda hani kamuoyunda Suriyeliler çocuklarını okula vermek istemiyor gibi şeyler var da, şöyle bir gerçek de var: Özellikle Fırat'ın doğusundan gelenler için bahsediyorum, Ayn el Arap bölgesinden gelenlerde mesela, o bölgeden gelen Suriyeli çocukların eğitime erişim oranı, yüzde 30-35'lerdeydi, rejim zamanında. Yani, birçok çocuk okula dahi gidemiyordu ama şimdi o çocukların birçoğu mesela... Yüzde 100'e ulaştık, ilköğretim çağında; 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14 yaşa kadarki süreçte yüzde 95'lerdeyiz, 97'lerdeyiz. 15'ten sonra biraz seviye düşüyor. Eğitime ulaşım, erişim anlamında son yıllarda ciddi bir ivme sağladı Türkiye, neredeyse bütün çocukları eğitime eristirebiliyor, Suriyeli çocukları.

Bu tabii, kimliklerinin olmaması ayrı bir sorun, kimlikler olmadığı zaman suistimal de edilebiliyor. Biliyorsunuz, netice itibarıyla ekonomik göçmenler veya farklı sebeplerden Türkiye'ye gelenler de sığınma başvurusunda bulunuyorlar, tespitler çok zor çünkü beyanla çalışıyorsunuz. Beyanla çalıştığınız için, kişi tespitlerini beyanla verdiği için sorunlar yaşanıyor. Göç İdaresinin kurulmasından sonra Menşe Ülke Bilgisi Sistemi geliştirildi. Ben de orada bürokraside çalıştığım için öyle vakalar var ki, çok uçtur. “Ben sığınmacıyım.” diyor, hangi ülkeden geldiğini söylemiyor, ülkesini söylemiyor, konuşmuyor yani herhangi bir bilgi vermiyor. Geri gönderme merkezinde de en fazla altı ay tutabiliyorsunuz. Altı ay sonra bırakacaksınız, bırakamıyorsunuz çünkü hiç konuşmuyor. Uluslararası hukuk da diyor ki, yani bunlar netice itibarıyla başvuru yaptı, beyanı esas al ama başka problemler de ortaya çıkabiliyor. Gerçi şimdi, Menşe Ülke Sistemi biraz gelişti; dil analizleri, Birleşmiş Milletlerin yaptığı dil analizleri bile gelişti, artık onlarla çözülüyor. Bazen de şöyle bir sorunla karşılaşıyorsunuz: Ülkeyi tespit ediyorsunuz, A ülkesinden çıkıyor, ülke bu sefer vatandaşını kabul etmiyor, diyor ki “Benim öyle bir vatandaşım yok.” Bu tür vakalarla da karşılaşıyor biliyorsunuz süreçte. Hani, zor bir süreç olduğunu anlatmak açısından diyorum, tespit açısından. Tabii şimdi, bunlar bir yıl sonra sağlık sisteminden de düşecekler, durumları ne olacak? Netice itibarıyla, Türkiye Büyük Millet Meclisi dedi ki bir yıl sonra ödeme gücü olmayanlar tespit edilerek, bunlar hariç tamamı sosyal güvenlik sistemine dâhil olurlar. Artık, prim yatıracaksa prim yatırılır ya da sosyal güvenlik sistemi dışına çıkartılırlar, öyle diyelim, daha doğru bir şey oldu.

ANKARA BAROSU MÜLTECİ HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AV. EBRU BEŞE – Sayın Başkan, menşe ülke demişken bizim aslında bu konuda sizden bir talebimiz olacak. Şimdi, bizler ilgili kişilerle davalar açısından çalıştığımızda özellikle bizim menşe ülke bilgisine ihtiyacımız oluyor.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU - Ama açamazlar ki arkadaşlar. Menşe ülke bilgisi uluslararası hukuka açılacak bir bilgi değil. Yani netice itibarıyla menşe ülke bilgisi çok özel olarak toplanır. Bunun istihbari boyutu var, güvenlik boyutu var ve başka türlü boyutları var. Bu kamunun topladığı bir bilgidir. Menşe ülke bilgisiyle kişinin menşesi tespit edilir. Bunu her şeye açalım dersiniz bu ne olur biliyor musunuz? Bu kez, gelenler menşe ülke bilgisine sahip oldukları için dolayısıyla Türkiye Cumhuriyeti devletin yetkililerini, kurumlarını o bilgilere sahip olarak kandırabilirler. Çünkü o bilgilerle kişiyi teste tabi tutuyorsunuz, adeta bir sınava tabi tutuyorsunuz. İlgili kişiye soruyorsunuz, diyor ki: “Ben Afganistan'dan geldim.” Gerçekten Afganistan'dan geldi mi gelmedi mi? Elimizdeki menşe ülke bilgisiyle bu sağlanabiliyor; dil bilgisi, bazen yörenin çok özel özellikleri sorulabiliyor orada. Böyle çok da ifade edilmeyecek şeyler var işin içinde. Bunun açılması demek, o zaman menşe ülkesi bilgisi tutmamak demek, gelen herkesi kabul etmek demektir.

ANKARA BAROSU MÜLTECİ HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AV. EBRU BEŞE – Ama bizim de aynı zamanda bu anlamda bir kamu hizmeti...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Siz baro olarak kendiniz bir menşe ülke bilgi sistemi kurabilirsiniz. Bunu yapabilirsiniz netice itibarıyla, yani Birleşmiş Milletlerin de menşe bilgisi havuzu var, mesela, onu da kimseye açmıyor, doğaldır bu.

ANKARA BAROSU MÜLTECİ HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AV. EBRU BEŞE – Uluslararası STK’lerden şey yapıyoruz, biz de.

MAHMUT TANAL (İstanbul) - Şurada bir soru aklıma takıldı, dediniz ki... “Adli yardım ücretiyle ilgili Bakanlık harcama kalemleri arasında böyle bir şey yok.” mu anladım ben?

ANKARA BAROSU YÖNETİM KURULU ÜYESİ AV.GÜZİN TANYERİ – Evet, yok.

ANKARA BAROSU MÜLTECİ HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AV. EBRU BEŞE – Özel olarak ayrılmış bir bütçe yok.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Böyle, özel ayrılmış bir bütçe yok.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Şöyle, benim anladığım şu: Adalet Bakanlığı size bir ödenek tahsis ediyor, adli yardım ile ilgili. Bunu yaptığı zaman alt kalem olarak da “Bu kadarını mültecilere ayırdık, bu kadarını sığınmacılara ayırdık, bu kadarını gençlik koluna ayırdık.” gibi bir alt başlığı yok. Bütün olarak ödeneği gönderiyor, siz önünüzdeki duruma göre bunun içinden kullanıyorsunuz. Siz diyorsunuz ki “Ekstra bir şekilde sığınmacılar için ve bize uluslararası koruma başvurusu talebinde bulunanlar için Adalet Bakanlığından adli yardım için bir ödenek talep ediyoruz biz.”

ANKARA BAROSU YÖNETİM KURULU ÜYESİ AV.GÜZİN TANYERİ – Evet, tek bir ödenek ayırabilir misiniz?

MAHMUT TANAL (İstanbul) - Makul bir şey bence.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU - İletiriz bunu da.

ANKARA BAROSU BAŞKANI AV.R. ERİNÇ SAĞKAN - Sayın Başkan şundan dolayı: Doğru, aslına bakarsanız konu, adli yardım ödeneği ama adli yardım ödeneği yeterli olsa ayrı bir ödenğe belki gerek olmayacak. Ama adli yardım ödenekleri şu anda iki sene geriden geliyor. İki sene geriden geldiği için Akyurt’taki bir geri gönderme merkezine bir avukatın kalkıp gitmesi, oradaki kişinin bilgilerini, belgelerini incelemesi, gelip davalarını açması ve buna ilişkin alacağı asgari ücret tarifesindeki ücreti iki sene sonra alacak olması da artık bu noktada avukatın hak savunuculuğu yapmasını çok güçlendiren bir şey olarak ortaya çıkıyor.

Sorun, aslında tek başına mülteci sorunu değil ama mültecilerin dezavantajlı durumu göz önüne alındığında, en azından adli yardım kapsamında ayrı bir ödenek ayrılması hâlinde, bu noktada daha etkin bir mücadele sürdürülebilir.

Bir de Sayın Başkanım, sizin dediğiniz şey çok kıymetli.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU - Bu ülkede sığınmacı sayısının ne kadar olduğunu biliyorsunuz değil mi?

ANKARA BAROSU BAŞKANI AV.R. ERİNÇ SAĞKAN - Evet, biliyoruz efendim.

Sağlık konusunda bir gelir tespitinden bahsettiğiniz için, az önce arkadaşım bahsetti, biz de adli yardım konusunda aynı ekonomik yarar tespitini yapmaya çalışıyoruz çünkü Türk vatandaşı için kabul ettiğimiz sistemin öncelikle bir ekonomik yararı olacak ki adli yardımdan faydalanabilsin yoksa zaten reddediyoruz talebini. Buradaki bir sisteminiz varsa eğer bu sistemden biz de faydalansak ekonomik yarar tespiti noktasında, en azından doğru bir iş yapmış oluruz çünkü belki hak etmeyen, belki mali

durumu çok iyi olan bir sığınmacıya avukat verirken, maddi durumu iyi olmayan bir Türk vatandaşını da reddettiğimiz zamanlar olabiliyor. Bu anlamda da bir eşitliği de sağlayabilmek adına, biz bu tespiti yapamıyoruz sığınmacılarda.

MAHMUT TANAL (İstanbul) - Göç İdaresiyle bu yapılamaz mı?

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU - Peki, Türk vatandaşlarının gelir tespiti adalet hizmetlerinde nasıl oluyor? Nereden faydalaniyorsunuz?

ANKARA BAROSU BAŞKANI AV. R. ERİNÇ SAĞKAN – Çok sağlıklı bir sistemimiz var. Adli yardımdan faydalanabilmesi için öncelikle muhtarlıktan alacağı fakir ilmühaberi istiyoruz. Devamında ikametgâhının bulunduğu Tapu Sicil Müdürlüğünden aldığı, o bölgede tapusunun olmadığına ilişkin bir belge istiyoruz.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Bankalardan da şey istiyorsunuz, filan, hesabı var mı yok mu ? O tür şeyler istiyorsunuz.

ANKARA BAROSU BAŞKANI AV. R. ERİNÇ SAĞKAN – O tür şeyler, yani yüzeysel...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Kişi kendisi ispat ediyor yani.

ANKARA BAROSU BAŞKANI AV. R. ERİNÇ SAĞKAN – Bir de tabi görüşmede, avukatla kişinin görüşmesinde avukatın kanaati de bu noktada belli bir önem taşıyor ama bunları dahi yapma şansımız yok bizim, sığınmacılarda. Buna ilişkin sağlık konusunda bir tespit yöntemi varsa bunun adalete erişim noktasında da kullanılabilir olması belki bir fayda sağlar diye düşünüyorum.

Son olarak, efendim, mesai saatleri dışında Akyurt'taki geri gönderme merkezine avukatları almıyorlar ve bu bizim açımızdan çok çok büyük bir derd. Çünkü uzak. Biz buradan arkadaşımızı görevlendiriyoruz, gönderiyoruz, saat 4'te çıkıyor gidiyor, 5-5.30 denildiği zaman "içeri giremezsiniz" deniliyor. En azından bu noktada da belli bir opsiyonun bu alanda tanınması gerektiği kanaatindeyiz. Bu da bir sorun olarak ortaya çıkıyor ve ağırlaşacak gibi görünüyor bu problem.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bununla ilgili şöyle yapılabilir Sayın Başkan, yani bilmiyorum ama: Cezaevlerinde Anayasa geçmişte Danıştay'ın bir kararı vardı görüştürülmüyordu, "Cezaevlerinde ancak mesai saati içerisinde görüşme sağlayabilirsiniz." deniliyordu. Danıştay karar verdi, efendim "Vekâlet olsun veya olmasın her saatte kişi müvekkiliyle görüşmek isterse görüşmeyi sağlayabilir." Bence oradaki hükümlerin aynısı burada uygulanabilir. Belki denilebilir ki "Güvenlik gerekçesi..." Cezaevindeki güvenlik sağlandıktan sonra geri gönderme merkezinde o güvenlik sağlanabilir. Yani bu yapılabilecek bir sorun bence.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Konuşalım bunları, ben anladım. Avukatlarla görüşme konusunda geri gönderme merkezlerinde problem olduğunu ifade ettiniz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Evet.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Geri gönderme merkezlerini yine Komisyonumuzda inceleyelim; sonra, bizim tekliflerimizle eğer yönetmelikle, ne bileyim, idari işlemlerle yapılacak bir şey varsa bununla ilgili de ilgili Bakanlığa teklifimizi yaparız ama kanun değişikliği vesaire gerekiyorsa biz de çalışabiliriz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Değerli Başkanım, bu konuda, "Görüşme mesai saati içerisinde yapılır." şeklinde yönetmelikte, kanunda bir hüküm yok.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – İdari bir işlem gözüküyor.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Evet. Nasıl biz bunu cezaevlerinde bunu...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Mahmut Bey, bir geri gönderme merkezine gideceğiz, Akyurt da olabilir, sorun yok.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Peki, okey, teşekkürler.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Bir gideceğiz, oradan da verileri aldıktan sonra... Buradan şeyi aldığımız iyi oldu. Sizin sorunlarınızı aldık, bir de idareyi dinleyelim, nedir... Bazen bilemediğimiz gerekçeler ortaya çıkabiliyor, başka durumlar ortaya çıkabiliyor. Onları da bir görelim, bu konuda teklifimizi de yaparız neticede.

ANKARA BAROSU MÜLTECİ HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI AV. SADIK ONUR GELBAL – Tabii bu arada bu GGM’lerki sorunlar bizim genel olarak Türkiye çapındaki sorunlar hani Ankara özelinde bunları takip ediyoruz. Şimdi, haksızlık da etmeyelim, zaten yeni faaliyete geçti.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Tamam zaten biz de, bütün baroları çağırmadık, Ankara’yı çağırdık. Bakacağız sorunlara şey olarak.

ANKARA BAROSU MÜLTECİ HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI AV. SADIK ONUR GELBAL – Bir de Sayın Başkanım, benim, çalışma hakkı üzerinde mevzuat değişikliği yani sorunun çözümü adına bir teklifim var. Emek sömürüsüne yol açan bir durum var. Çalışma izinlerini işçi adına işveren alıyor. Bunu da çoğu zaman almıyorlar. Almadığı zaman kayıtsız ve sigortasız bir işçi çalıştırma durumu oluyor. Bunun denetimi de maalesef sahada çok iyi değil. Bir mevzuat değişikliğiyle çalışma izni, en azından çalıştığını bildirme hakkı işçiye de verilebilirse bu işi sadece işverenin elinden biraz almış oluruz, işçi de böylece kayıtsız çalışmak zorunda kalmaz.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Ama ilgili kişinin çalıştığını, sigortası kontrolünü yaptıktan sonra çalışırken kendinin kaydı yapılmadıysa herhangi bir sistemden şikâyetini yazılı olarak veya sözlü olarak başvurduğu andan itibaren sistem devreye giriyor. Kişiye tekrar “Bildirim yapın.” desek bürokratik bir yük olur.

ANKARA BAROSU MÜLTECİ HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI AV. SADIK ONUR GELBAL – Ama uygulamada...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Türk vatandaşları için de aynı şey söz konusu. Biliyorsunuz, yani bir Türk vatandaşı bir işyerine girdiği zaman kendisi bildirim yapmıyor. Bakın, kendisine bildirim yükümlülüğü getirirsek bürokratik olarak süreci uzatırız. Ha, bu kişileri şu konuda aydınlatmak lazım, bu doğru. Türkiye’de çalışma izni almadan çalışılmaz ama işveren sizi çalışma izni almadan çalıştırıyorsa suç işliyordur. Şuralarda, “Bu konuda hakkınızı arayabilirsiniz, şikâyetle bulunabilirsiniz.” konusunda belki bir farkındalık oluşturmak gerekebilir diye düşünüyorum. Yoksa, mevzuata “Kişi beyan edecek ya da kişi tekrar bu konuda bildirimde bulunacak” desek emin olun bir çoğu da bulunamaz. Okuma yazma bilmeyeni var veya Türkçe bilmeyeni var. Başka sorunlar yaşayabiliriz. Ama şeyi anlıyorum; hani, bu konudaki hassasiyetiniz ve tespitiniz doğru. Çok sayıda, özellikle sığınmacılar konusunda...Çok sayıda sığınmacının kayıt dışı çalıştırılması konusu sürekli gündemde. Ciddi bir şey yapmamız lazım, farkındalık oluşturmamız lazım, sığınmacılar için.

Bunu zaten işveren biliyor yani biliyor ve suistimal ediyor. Hiçbir işverenin bilmeme şansı yok netice itibarıyla.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Şimdi, tüm arkadaşlarımızın müşterek şikâyetçi olduğu konu Suriyeli sığınmacı ve diğer sığınmacıların haklarını bilmemesiyle ilgili. Bildiğim kadarıyla -yanlış bir şey söylersem arkadaşlar beni düzeltsinler- biz Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne gidip ziyaret ettiğimizde çalışmalarla ilgili, bize, tüm Suriyelilere yani tüm sığınmacılara daha doğrusu, hem Türkçe hem Arapça yazılı, hakları nelerdir; sağlıkla ilgili, mülkiyetle ilgili, eğitimle ilgili, oturma ile ilgili, bunları bize dağıttılar yani bilmiyorum, olmazsa bunları Göç İdaresinden çok fazla alıp en azından Baro bünyesinde...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Peki, ben size madem Mahmut Bey’le ilgili bir soru sorayım. Geri gönderme merkezine bir sığınmacı alındığında sığınmacıya bir belge imzalatılıyor, hangi dilde imzalatılıyor?

ANKARA BAROSU MÜLTECİ HAKLARI MERKEZİ BAŞKANI AV. SADIK ONUR GELBAL – Türkçe ve kendi dilinde.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Yani, kaç dilde bir form var, biliyorsunuz değil mi? 12 dilde hazırlanmış bir form var şu anda, 12 ayrı dilde, hani, hakları bilinsin diye. Netice itibarıyla neredeyse herkese kendi dilinde hakları vesaire konusunda bilgilendirme yapılıyor; bu, farkındalık. Mesela 157 var, Mahmut Bey ziyaret ettik, 157, 5 ayrı dilde bilgi veriyor. Mesele tabii ki farkındalık yani daha çok farkındalık oluşturmak.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani, bize dağıtılanlar eğer gelen her sığınmacıya dağıtılıyorsa haklarını bilmemesi imkânsız ama dağıtılmıyorsa işte, esas sorun orada olur. Gerçi muhtemelen dağıtılmıyor çünkü ben bunu şeyden öğrendim, cezaevine her konulan kişi için “cezaevi rehberi” denilen, haklarını belirten kılavuz var, o kılavuzun şu anda cezaevlerine dağıtıldığı görülüyor. Ben istedim, dağıttığınız kılavuzda hangi haklar var, hangileri yok, öğrenme adına, eksiklik var mı yok mu test etmek açısından. Cezaevi idaresinin verdiği cevap şu oldu bana: “Efendim, bu rehber kurum içi yazışmadır, biz bunu veremiyoruz.” dediler. Yani, burada da böyle bir şey karşımıza çıkabilir tabii teşekkür ederim.

ANKARA BAROSU MÜLTECİ HAKLARI MERKEZİ BAŞKAN YARDIMCISI AV. EBRU BEŞE – Şöyle oluyor, ben Mahmut Bey’in bıraktığı yerden alayım: Özellikle Göç İdaresinin, idari gözetim ve sınır dışı kararları Başkanın da söylediği gibi hem Türkçe hem de hangi dili konuşuyorsa ilgili, o dilde düzenleniyor. Orada son sayfasında bir madde olarak hukuki yollara başvurabilecekleri aslında söyleniyor ancak diğer taraftan şöyle bir problem var, bu belgelerin hangi koşullarda imzalatıldıkları. Somut olarak size çok basit bir örnek vereceğim, herhangi bir şekilde kimseye bir şey yapmak istemiyorum ama şunu söylemişti bana ilgili: “Ben o belgeyi imzaladım ama bana battaniye vereceklerini söyledikleri için imzaladım.” demişti. Pratikte böyle problemlerle karşılaşabiliyoruz. Böylece o kararı, hani, o kararları imzalarken aslında içinde haklarına dair bilgilendirme olsa dahi onları okuyamıyorlar ya da tam olarak bir tercüman vasıtasıyla aslında “Bunu yapabilirsin.” şeklinde bir açıklamayla karşılaşmıyorlar zaten, asıl problem o. Yani, bizim şikâyetimiz birçok zaman yasalarımızdan değil; uygulamada, pratikte hep sorunlar yaşıyoruz biz.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Evet, söyleyecekleriniz var mı Fahrettin Bey? Biz hep sığınmacılardan yana konuştuğumuz için.

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Efendim, biz teşekkür ediyoruz, tabii, bilgi sahibi olduk.

Biz düşünce olarak sığınmacıların kendi vatanlarına dönmesinden yanayız, istisnasız ve bu yolda artık misafirlik sürelerinin geçtiğini düşünüyoruz 2011’den bu yana, herkes vatanına gitsin. Olmadı bir kampanya başlatacağız inşallah, diyoruz ki -bunu da bu vesileyle diyeyim- şimdi, eli silah tutan 1 milyondan fazla sığınmacının olduğu söyleniyor, bunları eğitelim istiyoruz. Nasıl Libya’da gidip eğitiyoruz...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Silah eğitimi değil mi?

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Evet, gönderelim vatanlarını korusunlar, öyle mi? Yani biz besledik, yeter ya, dokuz senedir besliyoruz. Vatanlarını korusunlar. Türkiye’de olanlarla ekmeğimizi paylaşırız, paylaşmaya devam edeceğiz ama bu politikaların Türkiye’yi artık iyi bir yere götürmeyeceğini görüyoruz. “Herkes vatanına” diyoruz.

Teşekkür ederim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Ben, tabii, Fahrettin Bey’e şimdi cevap veremiyorum, netice itibarıyla polemiğimiz uzar ama tabii ki biz Türkiye olarak Uluslararası Cenevre Sözleşmesi başta olmak üzere uluslararası hukukun, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi’nin sığınmacılar hususunda öngördüğü hakları, yükümlülükleri yerine getirmeye çalışıyoruz. Bu anlamda biraz önce de söyledim, Türkiye de dünyada en çok sığınmacı barındıran ülke. Tabii ciddi bir sayı 4 milyon; 3,5 milyonu Suriyeli olmak üzere, diğerleriyle beraber 4 milyona yakın bir sığınmacıdan bahsediyoruz. Bunu da biz Türkiye olarak, Hükümet olarak insani, hukuki, vicdani ve tarihi bir görev olarak düşünüyoruz.

Hedefimiz tabii ki, inşallah Suriye’de çatışma bitsin, Suriye’deki iç savaş bitsin, Suriye’ye istikrar gelsin, güvenli ortam gelsin, bu kardeşlerimiz de kendi ülkelerine dönsün. Nihayetinde biz de bunu istiyoruz ama bu insanları bombaların hâlâ atıldığı, hâlâ insanlara orada uçaklarla, helikopterlerle ateş edildiği bir coğrafyaya göndermek de istemiyoruz. Mesela, İdlib’de bir barış süreci oluşsun istiyoruz, oluştuktan sonra da zaten kendileri barış, huzur olan noktalara yavaş yavaş dönüyorlar. Gönüllü geri dönüş süreçleri güvenli bölgeye, 400 binli rakamlara ulaştı. Fırat’ın doğusunda da alt yapı hizmetlerini gerçekleştirirsek orada da ciddi dönüşlerin olacağını biliyoruz.

Bakın, biz zaten koruma statüsünü değiştirmedik, Hükümet olarak baştan beri ne dedik: “Geçici koruma” çünkü kitlesel bir göç var, bireysel bir başvuru ve bireysel bir süreç yok. Bireysel bir süreç olsaydı başka statüler koyabilirdik. Kitlesel olduğu için o coğrafya tamamıyla boşaldı. O coğrafyanın da tamamıyla boşalmasını istemediğimiz için hâlâ geçici koruma statüsünü tutuyoruz.

İnanıyoruz, o bölgeye huzur gelecek, güvenlik gelecek, istikrar gelecek. “Suriyeli kardeşlerimiz de bu huzur ve güvenlik geldikten sonra kendi ülkelerine dönecekler.” diye düşünüyorum.

Ben size tekrar teşekkür ediyorum.

Notlar aldık, faydalı oldu inşallah.

Hayırlı günler diliyoruz.

Kapanma Saati: 15.47

